

На нашу думку, верифікація є необхідним елементом для запобігання зловживанням при отриманні соціальної допомоги та соціальних виплат. Якщо є критерії відбору осіб, які мають право на соціальні виплати, то має існувати і процедура контролю щодо правомірного розподілу та використання цих коштів. Запровадження ефективної політики боротьби із шахрайством у системі соціальної допомоги сприятиме зниженню втрат бюджету до 2-5 % сукупних видатків на соціальні виплати та збільшенню ефективності бюджетних видатків.

Література

1. Світовий досвід боротьби із шахрайством при отриманні соціальної допомоги: уроки для України / Офіс з фінансового економічного аналізу у Верховній Раді України. – 2017. – 27 с.

2. Гнидюк І.В., Бюджетне фінансування соціального забезпечення в Україні / І.В. Гнидюк, О.В. Гайдей // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2018. - № 4(89). – С. 67-72.

3. Не годувати шахраїв. Чому необхідна верифікація соцвиплат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/connector/ne-goduvati-shahrayiv-chomu-neobhidna-verifikatsiya-sotsviplat/>

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Машталяр А.О., студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Горіховський М.В., к.е.н., старший викладач Кам'янець-Подільського коледжу Економіки, права та інформаційних технологій

Кам'янець-Подільський податковий інститут

Функціонування ринкової економіки ґрунтується на функціонуванні різноманітних ринків, які можна згрупувати в два основні класи: ринки виробленої продукції (товарів та послуг) та ринки трудових і фінансових ресурсів. Фінансовий ринок в умовах ринкової економіки є важливим інструментом досягнення макроекономічної рівноваги і дозволяє знівелювати негативний вплив з боку світових товарних та фінансових ринків.

Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [7] ототожнює фондовий ринок з ринком цінних паперів і дає таке визначення: це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів).

Аналіз економічної літератури з питань сутності та ролі ринку цінних паперів вказує на існування значних розбіжностей у поглядах науковців. Це ускладнює його дослідження та аналіз. Так, укладачі термінологічного словника «Цінні папери. Фондовий ринок» ринок цінних паперів називають «...частиною ринку позичкових капіталів, де здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів» [2].

Окремі науковці визначають ринок цінних паперів як частину фінансового ринку, на якій здійснюється весь комплекс операцій по багатовекторному руху капіталів, від емісії фондочих цінностей до переходу коштів від інвесторів до емітентів, а також зміна власника цінних паперів через проведення торгівельних операцій [9]. На думку В. В. Оскольського ринок цінних паперів – це частина ринку капіталів, де здійснюється купівля-продаж цінних паперів [5]. Цікавим є підхід І.О. Школьніка до визначення ринку цінних паперів, з точки зору його суті, як «...відносин, що виникають в процесі залучення коштів шляхом розміщення й обігу цінних паперів, з приводу розподілу і перерозподілу частини вартості, яка створюється функціонуючими капіталами, що представлені цінними паперами [9].

Обґрунтованим вважається трактування ринку цінних паперів В.І. Павловим, І.І. Пилипенко, та І.В. Кривов'язюк згідно з яким останній визначається як найважливіший сегмент, «...що значною мірою впливає на розвиток фінансового ринку, на якому за незначний час створюються необхідні умови та відбувається швидка мобілізація, ефективний розподіл і раціональне розміщення фінансових ресурсів у соціально-економічному просторі держави з врахуванням інтересів та потреб суспільства шляхом здійснення емісій цінних паперів різними емітентами» [6]. О. М. Мозговий визначає, що ринок цінних паперів складається з фондового ринку (ринку капіталу, інвестиційного ринку) і ринку короткострокових цінних паперів (ринку грошей) [4]. Дещо інше визначення надає О.Г. Мендрул, який стверджує, що фондовий ринок є складною, багатоаспектною системою соціально-економічних відносин, які виникають між суб'єктами господарювання з приводу руху частки суспільного капіталу у формі інвестиційних (фондових) цінних паперів [3].

Отже, визначаючи поняття «ринок цінних паперів» як частини ринкового господарства країни, треба зазначити, що це, по-перше, категорія, яка характеризує систему економічних, правових та соціальних відносин, що мають товарний характер, пронизують фази відтворення суспільного виробництва, всі його ланки і ступені, і регулюються ринковою кон'юнктурою, юридичними, правовими, морально-етичними та національними традиціями, а, по-друге – система механізмів здійснення угод, пов'язаних з рухом коштів від учасників ринку, що мають їх надлишок, до учасників, що відчувають їх дефіцит.

Становлення ринку цінних паперів в Україні розпочалося в 1991 р. з прийняттям Закону України «Про цінні папери і фондову біржу» (пізніше поновлено Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок») [7]. Таким чином, в Україні на законодавчому рівні затверджено механізм функціонування ринку цінних паперів, а також визначено професійних учасників, що приймають активну участь у створенні вітчизняного фінансового сектору економіки.

Сьогодні для України залишаються проблемними питання стосовно формування організаційного та функціонального механізму ефективної діяльності ринку цінних паперів. Сучасний ринок цінних паперів є складною системою економічних відносин, він пов'язаний із випуском і обігом цінних

паперів; діяльністю учасників ринку та їх регулюванням; відносинами, що створюють умови для функціонування суспільного капіталу шляхом випуску та обігу цінних паперів; розподілом доходу та ризиків від інвестицій [1, с. 23].

Головними суб'єктами відносин на ринку цінних паперів є:

- емітенти, тобто продавці цінних паперів (вони ж є споживачами інвестиційного капіталу);
- інвестори, тобто покупці цінних паперів (вони ж – вкладники грошових ресурсів та тримачі цінних паперів);
- посередники, тобто особи, які надають емітентам та інвесторам послуги щодо здійснення фондових операцій [7].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» [7] учасниками фондового ринку є емітенти або особи, що видали неемісійні цінні папери, інвестори в цінні папери, інституційні інвестори, професійні учасники фондового ринку, об'єднання професійних учасників фондового ринку, у тому числі саморегульовані організації професійних учасників фондового ринку.

У звіті Національної комісії із цінних паперів та фондового ринку [8] зазначено, що в 2018 році, порівняно з 2017 роком, темп приросту обсягів торгів на ринку цінних паперів становив 26% при зростанні ВВП на 3,2%. Співвідношення обсягів торгів на ринку цінних паперів до ВВП – 19,8%. За підсумками 2018 року спостерігалось зростання обсягу торгів на ринку цінних паперів, порівняно з 2017 роком, на 26% – до 590,59 млрд. грн.

Наприкінці 2018 року найбільшу кількість випусків цінних паперів, які перебувають в обігу на фондових біржах, було розміщено на ПФТС (39,9%), біржі «Перспектива» (32,6%) та Українській біржі (25,5%).

За підсумками 2018 року спостерігається перерозподіл обсягів торгів на організаторах торгівлі. Так, питома вага обсягів торгів ПрАТ «Фондова біржа «Перспектива» у 2018 році скоротилася на 28,2 процентні пункти і становила 48,8%, при зростанні питомої ваги обсягів торгів АТ «Фондова біржа «ПФТС» на 24,6 процентні пункти до 43,1%.

Серед фінансових інструментів за обсягами торгів на біржовому ринку у 2018 році провідну позицію продовжують займати державні облігації України – 245,73 млрд грн (94,2% від загального обсягу біржових контрактів на організаторах торгівлі у 2018 році) [8].

Таким чином, ринок цінних паперів є одним із ключових складників економіки та фінансової системи, забезпечуючи процеси мобілізації, алокації та спрямування ресурсів у розвиток економіки. Важливими умовами ефективного функціонування ринку державних цінних паперів, що забезпечить значні надходження коштів від державного запозичення, виступають:

- виважена політика держави у сфері запозичення коштів на фінансовому ринку;
- нормативно-правове забезпечення функціонування фінансового ринку та ринку державних боргових паперів, обов'язкове дотримання всіма учасниками правил і процедур роботи на ринку цінних паперів, партнерські

взаємовідносини держави й інших учасників фінансового ринку, формування сучасного механізму взаємодії адміністративних і ринкових структур із метою удосконалення і зміцнення цього ринку.

Література

1. Барановський О.І. Сутність і чинники фінансової безпеки фондового ринку. *Фінанси України*. 2016. № 1. С. 20–38.
2. Загородній А.Г., Загорський В.С., Вознюк Г.Л., Шпак Н.О. Ціні папери. Фондовий ринок: Термінологічний словник, Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. – Львів: БаК, 2000. – 168 с.
3. Мендрул О.Г., Павленко І.А. Фондовий ринок: операції з цінними паперами: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2016.
4. Мозговий О.М. Фондовий ринок: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 316 с.
5. Оскольський В.В. Ринок цінних паперів в Україні: проблеми функціонування і розвитку. –К: КСУ, 1996, с. 4.
6. Павлов В.І, Пилипенко І.І., Кривов'язюк.І.В. Цінні папери в Україні: Навч. Посібник. Видання 2-ге, доповнене. К.: Кондор, 2004. – 400 с., с.34-44.
7. Про цінні папери та фондовий ринок. Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
8. Річна звітність Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2018. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/zvit_2018.pdf
9. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку [Текст]: монографія / І. О. Школьник. – Суми: Вид-во «Мрія», УАБС НБУ, 2017. – 348 с.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ СТРУКТУРА ТА МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ

Мельник Ю.Р., студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Горіховський М.В., к.е.н., старший викладач Кам'янець-Подільського коледжу Економіки, права та інформаційних технологій

Кам'янець-Подільський податковий інститут

Державний борг виступає важливою складовою ринкової економіки. Сьогодні важко знайти державу, яка була б спроможна обходитися без запозичень. Використання державою позик зумовлено нестачею власних фінансових ресурсів, необхідних для фінансування державного бюджету. За умови ефективного використання залучені кошти можуть стати позитивним чинником економічного зростання, але в іншому випадку збільшення заборгованості призводить до фінансової кризи, порушення макроекономічної стабільності.

Мета нашого дослідження полягає у дослідженні сутності державного боргу та способів управління ним; проведенні аналізу стану та управління державним боргом України. Для досягнення поставлених цілей вирішено такі задачі: з'ясувати роль зовнішнього боргу в національній економіці в контексті цільових орієнтирів боргової стратегії держави; розкрити зміст, уточнити трактування поняття «управління державним боргом», а також визначити